

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Isolatieversnelling voor de smalle beurs	TELEFOONNUMMER	+31611366892
DATUM	05-07-2022	E-MAILADRES	kim.kiszelnik@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-279699493-31468	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Kim Kiszelnik	TEAM	PL1
NUMMER PS	PS2022MM51	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen
BIJLAGEN	geen		

Geachte dames en heren,

Essentie/ samenvatting:

De noodzaak en urgentie om van het aardgas af te gaan wordt met de dag groter nu iedereen de druk van de hogere energierekening steeds meer gaat voelen. Vooral de huishoudens met een laag inkomen worden hard getroffen. Isolatie is voor veel woningen de meest effectieve manier om energie en CO2 te besparen én dus energiekosten te verlagen. Vanuit het programma Energietransitie is daarom als onderdeel van de Aanpak Inclusieve Energietransitie (hierna: AIE) een versnellingsaanpak ontwikkeld. Deze aanpak neemt voor de huishoudens met een lager inkomen in de deelnemende gemeenten de investeringsbarrières weg en zorgt voor een lagere energierekening. Met deze statenbrief informeren wij u hier graag over.

Voorgeschiedenis:

Op 29 januari 2020 is het programmaplan Energietransitie 2020 – 2025 vastgesteld. De provincie Utrecht zet daarbij in op het haalbaar én betaalbaar maken van de energietransitie. Wij zetten ons extra in voor bewoners die niet zomaar mee kunnen doen aan de energietransitie, bijvoorbeeld omdat zij onvoldoende toegang tot informatie, kennis of financiële middelen hebben. Wij betrekken hen bij de verduurzaming van hun eigen woningen of het samen opwekken van energie uit hernieuwbare bronnen. In november 2020 is in de meerjarenbegroting extra budget (€ 8,94 miljoen over een periode van 4 jaar) toegekend aan het programma energietransitie voor de AIE. Begin 2021 is gestart met de uitvoering van de AIE. Over de voortgang bent u middels een statenbrief (822BFBB7) in oktober van dat jaar geïnformeerd.

Inleiding:

Meer dan ooit tevoren zijn mensen bezorgd over de hoogte van hun energierekening. De energieprijzen zijn al maanden aanhoudend hoog. Dat raakt mensen hard in de portemonnee en de huishoudens met lagere inkomens worden onevenredig hard geraakt omdat een groter deel van het inkomen opgaat aan energie. Sinds de start van de oorlog in Oekraïne neemt de onzekerheid over toekomstige prijsstijgingen nog verder toe. Het is essentieel de vraag naar energie terug te dringen om de afhankelijkheid van aardgas uit Rusland te verminderen en om te besparen op de energierekening. Dit is de aanleiding om te kijken hoe we als provincie, aanvullend op beleid van andere overheden, het verschil kunnen maken vanuit onze AIE.

Instrumentarium Rijk en gemeenten

Het Rijk wil naar verwachting in het najaar van 2022 via het Warmtefonds financiering aanbieden aan woningeigenaren zonder leenruimte, nu ook buiten de wijkaanpakken. De woningeigenaren betalen rente en aflossing naar draagkracht en het restschuldrisico wordt gedragen door het Nationaal Warmtefonds. De bedoeling is om woningeigenaren zonder leenruimte en woningeigenaren met een laag inkomen met ingang van 1 oktober 2022 de financiering tegen een rente van 0% aan te bieden. Er zijn hertoetsmomenten na het 3e, 6e en 10e jaar om te kijken of de kredietnemer wel of niet de maandlasten van de Energiebespaarhypotheek kan betalen. Dit kan dus betekenen dat indien lagere inkomen een inkomensstap maken deze (deels) verloren zal gaan aan terugbetalingen. Om mensen goed hierover te informeren is het belangrijk dat het gekoppeld wordt aan financieel advies gericht op deze doelgroep. De eerste ervaringen uit de proeftuinen lieten zien dat financiële adviseurs met de juiste competenties hiervoor schaars zijn en de financiering nog zeer beperkt werd afgenomen door de doelgroep. Binnen het programma Energietransitie wordt verkend of hier nog een extra rol in gespeeld kan worden.

Het Rijk heeft verder een mooie stap gezet met het opzetten van een Nationaal Isolatie Programma (hierna: NIP) en bijbehorende middelen. Het doel van het NIP is om 2,5 miljoen woningen te isoleren met een focus op de slecht geïsoleerde woningen met energielabel E, F en G. Het inkomen van de woningeigenaar staat hier dus los van. Voor het NIP moeten de gemeenten een lokale isolatieaanpak ontwikkelen. Daarnaast is, in het kader van de compenserende maatregelen voor hoge energieprijzen, in twee rondes van elk 150 miljoen euro, een deel van het budget voor het NIP naar voren gehaald via een specifieke uitkering (SPUK) ter bestrijding van energiearmoede. Hiervoor dienen gemeenten projecten voor energiebesparende maatregelen te realiseren. Doordat ook de verhuurderheffing wordt afgeschaft, zijn er veel investeringsmiddelen beschikbaar voor sociale huurwoningen. Daarnaast krijgen verhuurders, zowel woningcorporaties als private partijen, via normering een prikkel om slecht geïsoleerde woningen (label E, F en G) te verduurzamen.

Verschillende gemeenten hebben al beleid ontwikkeld gericht op reductie van energiegebruik van huishoudens voor zowel huurders als woningeigenaren (onder andere via de RREW – regeling reductie energiegebruik woningen) en daar een infrastructuur voor opgezet via bijvoorbeeld energieloketten, afspraken met woningcorporaties en energiecoöperaties. De maatregelen kunnen variëren van de inzet van (vrijwillige) energiecoaches, energiedisplays, inregelen van CV-systemen, de inzet van kleine energiebesparende maatregelen zoals tochtstrips en radiatorfolie tot aan een bijdrage aan grotere isolatiemaatregelen zoals vloer- of spouwmuurisolatie. Gemeenten moeten nu dus verder aan de slag met een lokale aanpak voor de NIP en tot een goede besteding komen van de extra gelden ter bestrijding van energiearmoede. Doel is om deze gelden ook echt te laten landen bij de huishoudens met de hoogste nood. Omgerekend is er ongeveer 2x 250 euro per huishouden in energiearmoede beschikbaar. Hierdoor kiezen vrijwel alle gemeenten voor de kleinere energiebesparende maatregelen. Aangezien 75% van de huishoudens die te maken hebben met energiearmoede in een corporatiewoning woont, wordt in de uitvoering vaak gebiedsgericht gewerkt in de wijken waar veel sociale woningbouw is, in samenwerking met de woningcorporaties.

Ondersteuning provincie

Er komt rondom de isolatieopgave en het tegengaan van energiearmoede dus veel op de lokale overheid af. Wij ondersteunen onze gemeenten in het ontwikkelen van de lokale aanpakken en bij het ontwikkelen van beleid en interventies rondom energiearmoede. Gemeenten geven ook aan hier behoefte aan te hebben. Wij hebben bijvoorbeeld:

- Een leer- en doe-kring rondom energiearmoede opgezet voor gemeenten. Hierin leren deelnemers van elkaar, van experts en van voorbeelden uit het land. Ook wordt de 9 deelnemende gemeenten ondersteuning aangeboden bij het opstellen van een gemeentelijk plan van aanpak energiearmoede vóór de zomer van 2022. De lessen uit de leer- en doe-kring worden ook met de andere gemeenten gedeeld;
- Een kwartiermaker die gemeenten ondersteunt bij het opstarten van één of meer Utrechtse 'fixbrigades' in het kader van bestrijding van energiearmoede. Dit is een aanvulling op vrijwillige energiecoaches en -klussers; het zijn vakmensen die een huur- of koopwoning grondig kler- en tochtvrij maken en de installaties beter inregelen;

- Binnen de Uitvoeringsverordening subsidie Energietransitie provincie Utrecht (USET 2021) extra mogelijkheden opgenomen om specifiek projecten rondom haalbaarheid en betaalbaarheid (energiearmoede) te financieren.

Isolatieversnelling voor de smalle beurs

Aanvullend op het bovenstaande hebben wij een aanpak ontwikkeld waarmee we deze winter al mensen uit de doelgroep van de lagere inkomens kunnen helpen met energiebesparing zodat zij niet tussen wal en schip raken. Dit doen we door isolatie mogelijk te maken voor huishoudens met een laag inkomen én een eigen huis d.m.v. isolatievouchers. Deze voucher is een tegoedbon voor spouwmuurisolatie of indien spouwmuurisolatie niet mogelijk is voor vloerisolatie. De gemeenten kunnen deze vouchers aanbieden aan de doelgroep. De voucher gaat gepaard met volledige ontzorging (aanmelding en contact met aannemers). De huiseigenaren worden gekoppeld aan een aannemer waarmee vooraf prijsafspraken zijn gemaakt. Uitbetaling (100%) zal direct aan de aannemer plaatsvinden via een centrale organisatie. Op deze wijze ervaren woningeigenaren geen onzekerheid of de subsidie daadwerkelijk wordt ontvangen en hoeven zij niet met eigen spaargeld voor te schieten. Wij werken hierin samen met het Duurzaam Bouwloket, zij verzorgen in het merendeel van de Utrechtse gemeenten de lokale energieloketten en hebben via bijvoorbeeld collectieve inkoopacties ervaring met het selecteren en afspraken maken met aannemers. We gaan dus uit van een bestaande samenwerkingsrelatie en bouwen daar op door. Deze aanpak kan ook op de langere termijn een handelingsperspectief bieden aan gemeenten ten behoeve van de lokale aanpak voor het NIP.

Wij hebben gekozen voor isolatie, omdat dit voor veel woningen de meest kosteneffectieve manier is om energie en CO2 te besparen. Hierbij is spouwmuurisolatie de snelste, makkelijkste en goedkoopste manier om een huis te isoleren. Voor fase 1 kiezen we voor spouwmuur- en indien dit niet mogelijk is voor vloerisolatie. De praktijk moet uitwijzen of dit voldoende aansluit bij de behoefte en woningen van de doelgroep. In de vervolgfase is het een optie om te verbreden naar aanvullende maatregelen zoals dakisolatie en/of goed geïsoleerd glas.

Wij hebben gekozen voor de doelgroep van de lagere inkomens mét een eigen huis, omdat:

- Deze huishoudens lastiger te bereiken zijn. Uit ons contact met gemeenten bleek dat de voornaamste focus voor de besteding van de Rijksgelden bij huurders ligt.
- Lagere inkomens te weinig spaargeld hebben en ruimte om te lenen en om daarmee te investeren, daarbij is het de vraag of je mensen met zeer beperkte of geen leenruimte wil belasten met een extra lening.
- Lagere inkomens minder profiteren van beschikbare subsidies.
- Lagere inkomens langer gebonden zijn aan traditionele energiebronnen die ook steeds duurder worden.
- Uit verschillende onderzoeken, van o.a. het [lectoraat armoede interventies van de Hogeschool van Amsterdam](#), blijkt dat het lastig is om groen te denken als je rood staat.

Uit CBS-data blijkt dat het gaat om 3800 huishoudens met een eigen woning in de Provincie Utrecht die leven van 120% sociaal minimum (voor een gezin is dit bruto 2070 euro per maand, bron [woonbond](#)). Onbekend is welk deel van de groep in een slecht geïsoleerd huis woont. Uit ons eigen onderzoek naar haalbaarheid en betaalbaarheid blijkt dat deze groep gemiddeld vaker in huis met een lager energielabel woont. We hebben laten onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om de doelgroep die ook in aanmerking is gekomen voor de eenmalige energietoeslag van het [Rijk](#) actief te benaderen met een aanbod. Hier lijken mogelijkheden te zijn. Gecombineerd met de beschikbare data over bijvoorbeeld het bouwjaar van de woning en soort woning denken we een zo passend mogelijk aanbod te kunnen creëren. Uit de eerste fase zal moeten blijken hoe we de doelgroep het beste kunnen benaderen en zo goed mogelijk naar uitvoering kunnen gaan. We bouwen de versnellingsaanpak namelijk op in fases zodat we stapsgewijs kunnen toewerken naar dekking van de gehele provincie. We starten in 2022 met 3 à 4 gemeenten. Vanaf 2023 schalen we op.

Als provincie faciliteren we o.a. het budget voor de isolatiemaatregelen via subsidie aan gemeenten, ondersteunen we d.m.v. inkoop bij de ontwikkeling van de communicatiemiddelen, en de begeleiding van het duurzaam bouwloket waaronder de afspraken met de aannemers. Dit past binnen het bestaand budget voor de AIE.

Fase 1: periode juli-december 2022, benodigd budget: 452.500 euro.

Fase 2: 2023 en verder, benodigd budget: 1.750.000 euro.

Hiermee kunnen we 1500-1750 huizen isoleren.

Om deel te kunnen nemen aan deze eerste fase zijn er een aantal criteria voor gemeenten, waaronder:

- Bereid zijn tot co-financiering van 25%.
- Isoleren in overeenstemming met de Wet natuurbescherming. Hierin faciliteren we de gemeenten met de mogelijkheid voor het opstellen van een (pre-)soortenmanagementplan (SMP).

Soortenmanagementplan

Met een SMP maakt een gemeente op basis van uitgebreid ecologisch onderzoek een biodiversiteitplan voor de gehele gemeente. Zo'n plan voorziet niet alleen in de wettelijke bescherming van kwetsbare dieren, maar ook in een "plus" voor duurzame bescherming van populaties. Hiermee kan een gemeente een gebiedsgerichte ontheffing aanvragen bij de provincie. Omdat het opstellen van een SMP tot twee jaar kan duren mogen gemeenten, en hun inwoners, tijdens de onderzoeksperiode gebruik maken van een pre-soortenmanagementplan (pre-SMP). De provincie kan op basis van dit pre-SMP een tijdelijke gebiedsgerichte ontheffing verlenen.

Zowel grote als kleinere gemeenten hebben enthousiast gereageerd op deze versnellingsaanpak. Voor de gemeenten is het zowel in aanpak als doelgroep (huseigenaren) aanvullend op hun eigen inzet. Een groot deel van de gemeenten voldoet nog niet aan het tweede criterium. We brengen de ondersteuning die we kunnen bieden rondom het (pre-) SMP daarom nog eens extra onder de aandacht. We werken de versnellingsaanpak nu verder uit met Gemeente Utrecht, Amersfoort, Leusden en Woerden. In deze de eerste groep deelnemende gemeenten woont bijna 40% van de doelgroep.

Vervolgprocedure / voortgang:

De eerste fase loopt in de periode juli-december 2022. Na een tussentijdse evaluatie scherpen we de uitvoering aan en zullen we het aantal gemeenten uitbreiden voor de tweede fase vanaf 2023. Daarbij zijn er verschillende aandachtspunten zoals de beschikbaarheid van isolatiebedrijven en het aantal gemeenten met een (pre-)SMP.

Deze versnellingsaanpak maakt onderdeel uit van het programma energietransitie. Via de reguliere planning & control cyclus zullen wij u informeren over de voortgang.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen